

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Sammita par nodarbinātības jautājumiem rezultāti"

(2009/C 306/16)

Eiropas Komisijas priekšsēdētājs ar 2009. gada 13. marta vēstuli saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Sammita par nodarbinātības jautājumiem rezultāti".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 26. maijā. Ziņotājs — GREIF kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 454. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 10. un 11. jūnijā (2009. gada 11. jūnija sēdē), ar 140 balsīm par, 27 balsīm pret un 24 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi.

1.1 Pašreizējā finanšu un ekonomikas krīze ir ievērojami ietekmējusi ES dalībvalstis. Bezdarba pieauguma apjoms ir satraucošs. Tādēļ galvenajai prioritātei visā ES ir jābūt darbinieku masveida atlaišanas no darba un bezdarba līmeņa turpmāka pieauguma novēršanai. EESK apzinās, ka tam vajadzīgi visu dalībvalstu un arī ES līmeņa atbildīgo personu īpaši centieni. Ierastās metodes ("Business as usual") šajā īpašajā situācijā noteikti nav piemērotas un šobrīd nodarbinātības politikā nav izmantojamas.

1.2 Vēloties sniegt ieguldījumu 2009. gada 18.–19. jūnija Eiropadomes lēmumu sagatavošanā, EESK šajā atzinumā pauž šādus ieteikumus pašreizējās darba tirgus krīzes pārvarēšanai:

- patērētāju un investoru uzticības atjaunošana, nodrošinot un stimulējot privāto un publisko pieprasījumu,
- aktīvas darba tirgus politikas publisko atbalsta instrumentu izmantošana, lai saglabātu darba vietas un vienlaicīgi paugstinātu darba ņēmēju kvalifikāciju,
- ienākumu samazināšanās novēršana, cik vien tas iespējams; iespēju vienlīdzības veicināšana, nevienlīdzības problēmas risināšana un lielāka drošība darba tirgū,
- publisko investīciju nodrošināšana, īslai cīgi elastīgi izmantojot Stabilitātes pakta un paplašinot nodokļu bāzi dalībvalstīs,
- apjomīgāka Eiropas finansējuma piedāvāšana un atvieglota piekļuve Eiropas struktūrfondu līdzekļiem, kā arī steidzami uzlabojumi Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda darbībā,

— sociāli pieņemamu strukturālo reformu turpināšana, kvalifikācijas celšana un efektīvāka prasmju pielāgošana darba tirgus prasībām, mobilitātes veicināšana un uzņēmējdarbības sekmēšana.

1.3 Sociālajiem partneriem un citiem organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem ir galvenā loma krīzes pārvarēšanā. Visiem svarīgāko saimniecisko, sociālo un politisko lēmumu pieņēmējiem jāuzņemas atbildība, nodrošinot, lai šāda krīze vairs neatkārtotos.

2. Ievads. Būtisks bezdarba pieaugums ES – nodarbinātības politikas ierastās metodes šādā situācijā nav piemērotas.

2.1 Pašreizējā finanšu un ekonomikas krīze ir ievērojami ietekmējusi ES dalībvalstis. Kopš 2008. gada septembra ir būtiski pieaudzis to uzņēmumu skaits, kas cietuši no ekonomikas aktivitātes straujas samazināšanās. Satraucošs ir bezdarba pieauguma apjoms:

- saskaņā ar jaunākajām prognozēm bezdarba līmenis *euro* zonā palielināsies no 7,5 % 2008. gadā līdz 10 % 2009. gadā un pat līdz 12 % 2010. gadā ⁽¹⁾,
- salīdzinājumā ar iepriekšējām ekonomikas lejupslīdēm bezdarba līmeņa pieaugums šoreiz ir daudz straujāks. Deviņdesmito gadu sākumā bezdarba līmenis palielinājās par aptuveni vienu procentu 4–5 ceturkšņos, savukārt tikai 2009. gadā vien *euro* zonā tas pieaugs par trim procentiem ⁽²⁾,

⁽¹⁾ ESAO starpposma prognoze, 2009. gada marts. Salīdzinot ar šīm prognozēm par bezdarbu 16 *euro* zonas valstu grupā, 1999. gadā bezdarbs 15 valstu ES sasniedza 9,9 %, bet 11 valstu ES – 10,9 % (URL: <https://www.oecd.org/dataoecd/7/20/2666439.pdf>).

⁽²⁾ Sk. turpat.

- daudzās nozarēs – pakalpojumu nozarē (galvenokārt banku nozarē) un arī ražošanā (galvenokārt automobiļu nozarē, ieskaitot komplektējošo daļu ražošanu, ķīmiskajā rūpniecībā un būvniecībā) – jau šobrīd darbu zaudē liels skaits nodarbināto,
- mums jābūt gataviem vēl lielākam bezdarba līmeņa pieaugumam — saskaņā ar Komisijas un EASO pašreizējām prognozēm bezdarbnieku skaits palielināsies vēl par vairāk nekā astoņiem miljoniem.

2.2 Ņemot vērā šīs satraucošās tendences darba tirgū, par galveno prioritāti visā ES šobrīd jāizvirza tas, kā novērst darbinieku masveida atlaišanu no darba un bezdarba līmeņa turpmāku pieaugumu. EESK apzinās, ka tādēļ vajadzīgi visu dalībvalstu un arī ES līmeņa atbildīgo personu īpaši centieni. Ierastās metodes šajā īpašajā situācijā noteikti nav piemērotas un šobrīd nodarbinātības politikā nav izmantojamas. Tādēļ EESK atzinīgi novērtējusi sammita par nodarbinātības jautājumiem sarīkošanu, kas ir laba iespēja uzsākt diskusijas par to, kas būtu jādara, lai šāda krīze ar tik nelabvēlīgu ietekmi uz darba tirgu vairs neatkārtotos. Tādēļ Komiteja ir pieņēmusi aicinājumu aktīvi sadarboties, aizstāvēt sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības intereses.

2.3 “Programmā Eiropai”⁽³⁾ un iepriekšējos atzinumos (galvenokārt par Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu) EESK jau ir uzsvērusi svarīgākos jautājumus, pieminot īstermiņa pasākumus, kas ir īpaši svarīgi krīzes pārvarēšanai.

2.4 Šajā atzinumā EESK papildus izteikusi vēl vairākus priekšlikumus par to, kā risināt bezdarba līmeņa turpmāka pieauguma problēmu. Šādā veidā Komiteja vēlas sniegt savu ieguldījumu 2009. gada 18.–19. jūnija Eiropadomes attiecīgu lēmumu sagatavošanā.

3. EESK ieteikumi pašreizējās darba tirgus krīzes pārvarēšanai.

3.1 *Patērētāju un investoru uzticības atjaunošana, nodrošinot un stimulējot privāto un publisko pieprasījumu.*

3.1.1 Tikai ar darba tirgus politiku vien darba vietas radīt nevar. Ar to var atbalstīt nodarbinātības veicināšanas procesu, taču nevar aizstāt dinamismu, kas nepieciešams darba vietu radīšanai. Efektīvas darba tirgus politikas pamats ir stabila

ekonomika. Neatveseļojot ekonomiku, nodarbinātības attīstības tendences nebūs pozitīvas. Darba tirgus politikas pasākumi, īpaši pašreizējā saspringtajā darba tirgus situācijā, var būt sekmīgi tikai labvēlīgākos makroekonomikas apstākļos. Tādēļ EESK atbalstīja 2008. gada decembrī pieņemto Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu. Komiteja uzskata, ka tā ir piemērota pieeja, lai risinātu gaidāmās problēmas, taču aicina Komisiju un visas iesaistītās puses dalībvalstīs nekavējoties īstenot izstrādātās programmas⁽⁴⁾.

3.1.2 Tomēr pašlaik valstu un Eiropas līmenī ir vajadzīga daudz aktīvāka rīcība, lai novērstu darbinieku masveida atlaišanu un nepieļautu masveida bezdarbu. Tādēļ EESK atkārtoti savas jau agrāk paustās bažas par to, ka līdz šim uzsākto ekonomikas atveseļošanas plānu apjoms ir nepietiekams⁽⁵⁾. Ja rudenī būs skaidrs, ka līdzšinējie pasākumi masveida bezdarba novēršanai ir bijuši nepietiekami, EESK ierosina pieņemt otru Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu ar tālejošu ietekmi uz darba tirgus politiku, turklāt plāna vajadzībām būtu jāatvēl vēl 2 % no IKP. Līdztekus valstu piešķirtām papildu investīcijām, kuras jāizmanto daudz saskaņotāk nekā līdz šim, lai tādējādi palielinātu nodarbinātības politikas pasākumu ietekmi, ir arī jānosaka nozīmīgi Eiropas investīciju projekti.

3.1.3 Līdztekus ekonomikas atveseļošanai svarīgi ir darba tirgus politikas pasākumi. Tādēļ plānotajiem izdevumiem 1 % apjomā no IKP jābūt paredzētiem tieši darba tirgus politikas pasākumiem, kas, ņemot vērā stāvokli darba tirgū, dažādās ES dalībvalstīs var būt atšķirīgi (piemēram, lielāks atbalsts bezdarbniekiem; elastdrošības modeļu veicināšana; atbalsts saīsināta darba laika modeļiem, nodrošinot pienācīgus ienākumus; investīcijas apmācībā un tālākizglītībā; vairāk stimulu nodarbinātībai; preventīvi un uzņēmumu vajadzībām pielāgoti pasākumi; darba vietu radīšana trešā sektorā u.c. pasākumi), un papildus 1 % no IKP jāparedz investīcijām, kas īpaši veicinātu nodarbinātību. Turklāt vides un sociālu problēmu risināšanai, kā arī jauninājumu veicināšanai paredzētās investīcijas var dot divkārtu labumu, ja vien tās ne tikai īstermiņā aktivizē ekonomiku, bet vienlaicīgi arī palielina konkurētspēju un turpmākās izaugsmes iespējas saskaņā ar Lisabonas stratēģiju.

3.2 *Aktīvas darba tirgus politikas publiskā atbalsta instrumentu izmantošana, lai saglabātu darba vietas un vienlaicīgi paaugstinātu darba ņēmēju kvalifikāciju.*

3.2.1 EESK atzinīgi vērtē to, ka, ievērojot smago stāvokli darba tirgū un daudzu uzņēmumu problēmas, aizvien vairāk ES dalībvalstu aktīvas darba tirgus politikas jomā ir ieviesušas

⁽³⁾ Sk. EESK “Programma Eiropai – pilsoniskās sabiedrības priekšlikumi”, www.eesc.europa.eu.

⁽⁴⁾ EESK 2009. gada 24. marta atzinums par tematu “Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāns” (OV C 228, 22.9.2009.), ziņotājs *Delapina* kgs.

⁽⁵⁾ Sk. turpat.

publiskā atbalsta instrumentus, lai nodarbinātie būtu nevis jāatlaiz, bet lai varētu saglabāt darba vietas un paaugstināt kvalifikāciju (saīsināta darba laika modelis). EESK uzskata, ka šādu modeļu izmantošana, kas uzņēmumiem dod iespēju nodarbināt darba ņēmējus arī krīzes laikā, saīsināta darba laika gadījumā piedāvājot arī pienācīgas iespējas saglabāt ienākumu līmeni, ir daudz tālredzīgāks līdzeklis krīzes pārvarēšanai nekā kvalificētu darbinieku atlaišana, tiklīdz vērojamas pasūtījumu apjoma samazināšanās pirmās pazīmes, jo tādā veidā uzņēmumi var saglabāt pietiekami kvalificētus darbiniekus, kas atkal ir vajadzīgi, ekonomikai atveseļojoties. EESK domā, ka šādus modeļus būtu lietderīgi ieviest arī tajās ES valstīs, kurās to pašlaik nav, un tie katrā ziņā būtu jāattiecinā arī uz tiem nodarbinātajiem, ar kuriem ir noslēgti nestandarta darba līgumi.

3.2.2 Lai arī ar šādu modeļu palīdzību uz laiku var panākt īpaši smagi skartu nozaru un uzņēmumu stāvokļa uzlabošanu, ir jāmeklē atbilde uz jautājumu, kāda būtu vēlāmā rīcība ilgstošas ekonomikas lejupslīdes gadījumā un ja minētie uzņēmumiem paredzētie instrumenti nav pietiekami, lai novērstu darbinieku atlaišanu. Tad būtu jāiesaista sociālie partneri un jāizstrādā papildu instrumenti nodarbinātības visaptverošai saglabāšanai un nodarbināto pārkvalificēšanai, kā arī jānodrošina finansējums šādiem instrumentiem, lai mazinātu krīzes nelabvēlīgo ietekmi uz darba tirgu (piemēram, nozaru atbalsta tīkli, uz pieprasījumu balstīti kvalifikācijas celšanas pasākumi perspektīvās nozarēs, piemēram, vides, enerģijas, veselības aprūpes jomā).

3.2.3 Papildus minētajam vajadzīgi pietiekami, efektīvi un ilgtspējīgi sociālā nodrošinājuma tīkli, turklāt īpaša uzmanība jāpievērš palīdzības sniegšanai vismazāk skartajiem iedzīvotājiem, tātad sociāli vājām un darba tirgū neaizsargātām grupām. Krīze parasti skar visneaizsargātākos sabiedrības locekļus, kuriem ir nepastāvīgas darba attiecības, piemēram, pagaidu darbiniekus vai darba ņēmējus, kas noslēguši līgumu uz noteiktu laiku, kā arī nelabvēlīgākā stāvoklī esošas grupas darba tirgū. Tas sevišķi lielā mērā attiecināms arī uz jauniešiem. Tādēļ krīzes apstākļos viena no svarīgajām prioritātēm ir jauniešu integrācija darba tirgū. Liela nozīme krīzes pārvarēšanā var būt arī sociālajai ekonomikai, īpaši gadījumos, kad mērķis ir radīt sabiedriski lietderīgas un augstvērtīgas darba vietas. Taču jāpievērš uzmanība tam, lai nerastos konkurences kropļojumi.

3.3 *Ienākumu samazināšanās novēršana, cik vien tas iespējams; iespēju vienlīdzības veicināšana, nevienlīdzības problēmas risināšana un lielāka drošība darba tirgū.*

3.3.1 Šobrīd vērojama bezdarba līmeņa lielais pieaugums un arī saīsināta darba laika modeļu izmantošana liecina, ka darba tirgu elastīgums lielākajā daļā ES dalībvalstu ir pietiekams, lai ar tā palīdzību uzņēmumiem būtu iespēja ātri reaģēt gadījumā, ja samazinās saņemto pasūtījumu skaits. Tādēļ nekādā

gadījumā nevar runāt par darba tirgu īpaši stingru tiesisko regulējumu. Pašreizējās krīzes apstākļos aicinājumi mazināt spēkā esošo darba aizsardzības noteikumu apjomu nav pamatoti. Ņemot vērā aizvien lielākos riskus, kas līdz ar stāvokļa darba tirgū pasliktināšanos ietekmē aizvien vairāk nodarbināto, faktiski ir jāuzlabo efektīva drošība darba tirgū. EESK uzskata, ka tas ietver arī pieejamākus un apjomīgākus sociālos pabalstus, īpaši bezdarba gadījumā, lai novērstu vēl lielāku nevienlīdzību. Tādēļ EESK aicina Komisiju atkārtoti apspriest tās priekšlikumu par bezdarbnieku pabalsta saņemšanas termiņa pagarināšanu ⁽⁶⁾.

3.3.2 Īstenojot visus pasākumus krīzes pārvarēšanai, katrā ziņā jānodrošina, lai tie nebūtu pretrunā ar mērķi atjaunot pieprasījumu, paaugstināt nodarbinātības līmeni un mazināt sociālās sekas. Tiem ir jābūt sociālā ziņā pieņemamiem un jāveicina izaugsme un nodarbinātība. Tādēļ dalībvalstīm ar attiecīgas nodokļu un ienākumu politikas palīdzību, šīs politikas īstenošanā iesaistot sociālos partnerus, jāveicina arī privātais patēriņš.

3.3.3 EESK jau agrāk ir norādījusi, ka algu politikai, kas ir piemērota darba samaksas dubultajai funkcijai ekonomikā, ir īpaši liela nozīme krīzes pārvarēšanā. Tā kā uzņēmumi veiks ieguldījumus un radīs darba vietas tikai tad, ja paredzams attiecīgs pieprasījums, kopējās tautsaimniecības aspektā pastāv šāda sakarība: vidējā termiņā atalgojuma pieaugumu orientējot uz produktivitātes kopējo pieaugumu attiecīgajā valstī, var nodrošināt līdzsvaru starp pietiekamu pieprasījuma pieaugumu un cenu konkurētspējas saglabāšanu. Sociālajiem partneriem tādēļ jāpieliek centieni, lai izvairītos no atalgojuma samazināšanas uz citu rēķina ⁽⁷⁾. Tāpēc EESK uzsver, ka tieši ekonomikas ievērojamas lejupslīdes apstākļos algu politika jāpielāgo kopējās ekonomikas produktivitātes attīstībai.

3.4 *Publisko investīciju nodrošināšana, īslaicīgi elastīgi izmantojot Stabilitātes pakta un paplašinot nodokļu bāzi dalībvalstīs.*

3.4.1 Ekonomikas atveseļošanas un darba tirgus stabilizācijas pasākumiem būs vajadzīgi apjomīgi finanšu līdzekļi. Vairums ES dalībvalstu pārsniegs budžeta deficīta trīs procentu sliekšni. EESK jau ir atzīmējusi, ka, ņemot vērā ārkārtējos apstākļus un reformētā stabilitātes un izaugsmes pakta elastīgumu, uzskata šādu attīstību par lietderīgu, vajadzīgu un pieļaujamu, nepiemērojot par to soda sankcijas. Pakta noteikumi nekādā gadījumā nedrīkst kavēt turpmākās publiskās investīcijas pētniecībā, izstrādē un izglītībā, kas radītu tālākas izaugsmes potenciālu ⁽⁸⁾. Šī izaugsme ir pamats tam, lai pēc krīzes pārvarēšanas iespējami ātri atjaunotu ilgtspējīga publiskā budžeta finansējumu. Tomēr jau tagad ir jāapsver, kā pēc krīzes atgriezties pie šādas ilgtspējīgas virzības ilgākā laika posmā.

⁽⁶⁾ Komisijas paziņojums "Impulsi Eiropas atveseļošanai", 2009. gada 4. marts, COM(2009) 114 galīgā redakcija.

⁽⁷⁾ Skatīt 4. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁾ Sk. turpat.

3.4.2 Publisko budžetu līdzekļus nevarēs izmantot pilnīgi visām vajadzībām, piešķirot finansējumu gan banku glābšanai un sociālo izdevumu palielināšanai, gan arī novatoriskām investīcijām un uzņēmumu atbalstam. Tādēļ valstīm noteikti būs vajadzīgi jauni ieņēmumu avoti. EESK uzskata, ka dalībvalstīm jāpaplašina nodokļu ieņēmumu bāze, piemēram, slēdzot beznodokļu zonas, pārtraucot nodokļu pazemināšanas sacensību, kā arī īstenojot pasākumus cīņai ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Turklāt jāapsver arī visaptverošas izmaiņas nodokļu sistēmās, un šajā procesā jāpievēršas jautājumam par dažādiem ieņēmumu un īpašumu veidiem piemērojamajiem nodokļu likmēm⁽⁹⁾.

3.4.3 Eiropas dimensijas stiprināšana nozīmē arī to, ka jāapsver kopīgi Eiropas projekti, piemēram, energoapgādes infrastruktūras jomā. Šādus projektus varētu daļēji finansēt, nodrošinot lielāku elastīgumu starp ES budžeta dažādām pozīcijām un tādā veidā šim mērķim piešķirot vēl neizmantotos līdzekļus. Šajā sakarā jāapsver arī ideja par Eiropas valstu fonda Eiropas obligācijām.

3.5 *Apjomīgāka Eiropas finansējuma piedāvāšana un atvieglota piekļuve Eiropas struktūrfondu līdzekļiem, kā arī steidzami uzlabojumi Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda darbībā.*

3.5.1 Piešķirot līdzekļus no dažādiem Eiropas Savienības fondiem, līdztekus efektīvam izmantojumam uzmanība jāvelta arī elastīgumam un pragmatiskai pieejai, lai ar piešķirtajiem līdzekļiem ātrāk varētu sasniegt labākus rezultātus. Tādēļ noteikti jāvienkāršo piešķiramo līdzekļu izlietojuma pārvaldes procedūras, kā arī jāpievēršas jautājumam par iespējām palielināt finansējuma apjomu, pievienojot tam citām Kopienas politikai jomām piešķirtos, bet neizmantotos līdzekļus.

3.5.2 Par Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fondu EESK nesen ir pieņēmusi atsevišķu atzinumu⁽¹⁰⁾ un tajā ļoti atzinīgi novērtējusi Komisijas priekšlikumu fonda piemērošanas jomu uz laiku attiecināt arī uz nodarbinātajiem, kas pašreizējās pasaules ekonomikas krīzes dēļ zaudējuši darbu.

3.5.3 EESK ir arī ierosinājusi fonda līdzekļus palielināt līdz vienam miljardam euro un atbalsta periodu dubultot līdz 24 mēnešiem, kā arī atlaisto personu minimālo skaitu samazināt no 1 000 līdz 500 un palielināt piešķiramā līdzfinansējuma daļu. EESK arī mudina visos līmeņos iesaistīt sociālos partnerus atbalsta pieteikumu izskatīšanas procesā. Ekonomikas krīzei turpinoties, būtu jāapsver iespēja vēl apjomīgāku līdzekļu piešķiršana un, iespējams, atlaisto personu minimālā skaita, kam jābūt sasniegtam, lai varētu iesniegt pieteikumu atbalsta saņemšanai, vēl lielāka samazināšana, tātad atlaisto personu skaits varētu būt mazāks par 500.

⁽⁹⁾ Sk. turpat.

⁽¹⁰⁾ EESK 2009. gada 24. marta atzinums par tematu "Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonds", ziņotājs – Pariza Castaños kgs (OV C 228, 22.09.2009.).

3.6 *Tālākizglītība, darba tirgus vajadzību ievērošana un mobilitātes veicināšana.*

3.6.1 Prasmju uzlabošana ir būtiski svarīga turpmākajai izaugsmei un produktivitātei Eiropā, tās spējai pielāgoties pārmaiņām, kā arī taisnīguma nodrošināšanas un sociālās kohēzijas jomā. Tas ir labākais veids, kā izmantot jaunas iespējas ilgtspējīgi radīt darba vietas.

3.6.2 Kad ekonomika sāks atveseļoties, būs vajadzīgi visi darbaspēka resursi arī tādēļ, ka demogrāfisko pārmaiņu dēļ samazinās darbspējīga vecuma iedzīvotāju skaits.

3.6.3 Darba ņēmēju mobilitāte ir galvenais instruments, lai vienotais tirgus darbotos efektīvi, un tā ir svarīga, lai vairāk cilvēku spētu atrast labāku darbu, jo tas ir viens no Lisabonas stratēģijas galvenajiem mērķiem. Mobilitātei jāpalielinās gan starp darba vietām, gan reģioniem, gan dalībvalstīm, ja šāda mobilitāte atbilst spēkā esošajiem koplīgumiem un valstu darba tiesībām. Mobilitāte sekmē arī ekonomikas izaugsmi un ES konkurētspēju vispasaules konkurencē.

4. **Piezīmes par prioritātēm, ko izvirzīja sammitā par nodarbinātības jautājumiem.**

4.1 Uzsverot iepriekš pieminētos svarīgākos tematus, EESK atbalsta sammitā par nodarbinātības jautājumiem izvirzītās prioritātes, kas var palīdzēt stabilizēt stāvokli darba tirgū.

4.1.1 *Nodarbinātības saglabāšana:* EESK uzskata, ka ir īpaši svarīgi šajā ziņā uzmanību veltīt arī darba vietu kvalitātes jautājumam ("*more and better jobs*"), kā arī tam, lai darba vietas maiņa būtu finansiāli izdevīga ("*make transition pay*"). Ar elastdrošības koncepcijas palīdzību jārada efektīva "drošība pārmaiņās", praksē par vienlīdz svarīgām prioritātēm atzīstot drošību darba tirgū, nodarbinātības attiecību stabilitāti, nodarbinātības iespēju saglabāšanu, sociālo nodrošinājumu un darba tirgus elastīgumu. Tādēļ, lai izkļūtu no krīzes un atjaunotu izaugsmi, jā rūpējas arī par darba ņēmēju lielāku drošību un jāierobežo elastīgums un nepastāvīgas darba attiecības.

4.1.2 *Mobilitātes veicināšana:* mainīgu ekonomikas pamatnosa-cijumu apstākļos arī darba tirgos ir vajadzīgas ievērojamas novatoriskas pielāgošanās spējas. Ir jāspēj ātri reaģēt uz straujām izmaiņām dažādās struktūrās. Elastdrošības koncepcijas izpratnē ir jānodrošina darba ņēmēju pienācīga sagatavotība jauniem uzdevumiem viņu darba dzīvē tā, lai būtu iespējama mobilitāte starp labām darba vietām. Pašreizējās krīzes apstākļos īpaša uzmanība jāvelta nodarbinātības iespēju saglabāšanai. Ir svarīgi

radīt un saglabāt darba vietas, nevis tikai sniegt atbalstu bezdarba gadījumā. Jāpieliek arī visas pūles, lai ar darba tirgus un nodarbinātības politikas pasākumiem patiešām varētu panākt mobilitāti no zaudētas darba vietas uz jaunizveidotu, un lai mobilitāte nenozīmētu darba zaudēšanu vai sliktāku darba vietu.

4.1.3 *Tālākizglītības saskaņošana ar darba tirgus vajadzībām:* EESK atzīmē, ka sevišķi svarīga ir piekļuve apmācībai un tālākizglītībai un tam vajadzīgajam finansējumam, kā arī iespējas iesaistīties mūžizglītībā darba laikā. Tomēr vienlaicīgi arī jārada produktīvas un labi apmaksātas augstas kvalifikācijas darba vietas, lai darba ņēmēji nebūtu spiesti pieņemt zemas kvalifikācijas darba vietas, kā tas pārlietu bieži notiek šobrīd. Lai darba tirgū iesaistītu jauniešus, kā arī veicinātu konkurenci un labklājību, svarīgi ir labi izglītoti darbinieki un produktīva nodarbinātība.

4.1.4 *Plašāka piekļuve darba tirgum:* ņemot vērā pašreizējo krīzi, kas vēl vairāk padziļina nevienlīdzību un aizvien lielākam skaitam cilvēku jārisina eksistenciāls problēmas, par īpašu prioritāti jānosaka piekļuve darba tirgum. Sevišķi svarīgi ir radīt darba vietas personām, kas ir atstumtas no darba tirgus, kā arī īstenot efektīvus pasākumus, lai novērstu diskrimināciju, kas vērojama piekļuves darba tirgum un nodarbinātības saglabāšanas jomā. EESK ir pieņēmusi atsevišķu atzinumu par prioritāru grupu piekļuves darba tirgum veicināšanu, kurā tā atzinusi, ka līdz ar šo grupu atgriešanos darba tirgū jāīsteno arī pasākumi, lai minētās personas varētu saglabāt iegūtās darba vietas un gūt panākumus darba dzīvē⁽¹⁾. ES šajā sakarā jāizstrādā nestandarta nodarbinātības formām piemērots tiesiskais regulējums, iesaistot sociālos partnerus un ievērojot viņu neat-

karību, turklāt vēlreiz jāapstiprina, ka galvenajai nodarbinātības formai arī turpmāk jābūt darba attiecībām uz nenoteiktu laiku.

4.1.5 Uzņēmējdarbības un darba vietu radīšanas veicināšana: EESK atzīst, ka īstermiņa pasākumiem ir jānorisinās vienlaikus ar pasākumiem ilgākā laika posmā un ar tālredzīgu stratēģiju. Jāpalīdz uzņēmumiem pārvarēt kredītresursu trūkumu un atjaunot to ikdienas darījumus, lai tie varētu ražot, sniegt pakalpojumus un radīt darba vietas. Jāveicina uzņēmējdarbības gars. Bezdarbnieki, īpaši jaunieši bez darba, kuri vēlas sākt savu uzņēmējdarbību, jāatbalsta, izmantojot ekonomikas instrumentus, veicinot produktīvus ieguldījumus un piedāvājot specifisku apmācību.

4.1.6 Jāturpina strukturālās reformas atbilstoši ES Izaugsmes un nodarbinātības stratēģijai. Minētās reformas jāveic sociāli atbildīgi, un tās nedrīkst būt vērstas pretēji centieniem stimulēt privāto un publisko pieprasījumu un mazināt sociāli nelabvēlīgās sekas.

4.2 Sociālajiem partneriem un citiem organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem ir galvenā loma krīzes pārvarēšanā. Pastiprināts sociālais dialogs, īpaši koplīgumu lomas stiprināšana, ir vajadzīgs, lai izstrādātu un īstenotu politiku pēc iespējas ātrākai krīzes pārvarēšanai, vienlaikus pēc iespējas mazinot tās saimniecisko un sociālo ietekmi uz iedzīvotājiem. Visiem svarīgāko saimniecisko, sociālo un politisko lēmumu pieņēmējiem jāuzņemas atbildība, nodrošinot, lai šāda krīze vairs neatkārtotos.

Briselē, 2009. gada 11. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹⁾ EESK 2007. gada 12. jūlija atzinums par tematu "Prioritāru iedzīvotāju grupu nodarbinātība (Lisabonas stratēģija)", ziņotājs – GREIF kgs (OV C 256, 27.10.2007.).

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Turpmāk minētie grozījumi saņēma vairāk nekā ceturtdaļu balsu, taču tos noraidīja debatēs (Reglamenta 54. panta 3. punkts).

3.3. punkts

Grozīt

~~“Ienākumu samazināšanās novēršana, cik vien tas iespējams; un iespēju vienlīdzības veicināšana, nevienlīdzības problēmas risināšana un lielāka drošība darba tirgū elastdrošība ir pareizā pieeja, lai modernizētu darba tirgu un palielinātu tā pielāgošanās spēju.”~~

Balsojuma rezultāts

Par: 84 Pret: 90 Atturas: 11

3.3.1. punkts

Grozīt

~~“Šobrīd vērojams bezdarba līmeņa lielais pieaugums un arī sāsināta darba laika modeļu izmantošana liecina, ka darba tirgu elastīgums lielākajā daļā ES dalībvalstu ievērojami veicina ir pietiekams, lai ar tā palīdzību uzņēmumu iem būtu iespēja ātri reaģēt gadījumā, ja samazinās saņemto pasūtījumu skaits. Tādēļ nekādā gadījumā nevar runāt par darba tirgu īpaši stingru tiesisko regulējumu. Pasreizējās krīzes apstākļos aicinājumi mazināt spēkā esošo darba aizsardzības noteikumu apjomu nav pamatoti. Nemot vērā aizvien lielākos riskus, kas līdz ar ekonomiskās situācijas un stāvokļa darba tirgū pasliktināšanos ietekmē aizvien vairāk nodarbināto, faktiski ir jāuzlabo drošība darba tirgū. Lai sekmētu iespēju vienlīdzību un novērstu nevienlīdzības padziļināšanos, būtu jāveic galvenokārt visnelabvēlīgākajā stāvoklī esošajām personām paredzēti pasākumi. EESK uzskata, ka šādos pasākumos jāiekļauj ar darba algu saistītu izmaksu samazināšana, kā arī pienācīga ienākumus papildinoša atbalsta piešķiršana, vienlaikus saglabājot stimulus darba dzīves atsākšanai. dīzāk jāizskata jautājums par vajadzību uzlabot drošību darba tirgū. EESK uzskata, ka tas ietver arī pieejamākus un apjomīgākus sociālos pabalstus, īpaši bezdarba gadījumā, lai novērstu vēl lielāku nevienlīdzību. Tādēļ EESK aicina Komisiju atkārtoti apspriest tās priekšlikumu par bezdarbnieku pabalsta saņemšanas termiņa pagarināšanu.”~~

Balsojuma rezultāts

Par: 78 Pret: 96 Atturas: 9